

ΑΡΘΡΟ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Επικοινωνία:

Κατερίνα Νικολαΐδου Πιερρόνι
Υπεύθυνη του Γραφείου Επικοινωνίας
Τηλ.: 22894367, Τηλεομοιότυπο: 22894477
Ηλ.διεύθυνση: katerina@ucy.ac.cy, <http://www.pr.ucy.ac.cy>

11-7-11: Για ένα καλύτερο κράτος.

*Του Σταύρου Α. Ζένιου**

Καλύτερο κράτος σημαίνει αποτελεσματικό και κοινωνικά ευαίσθητο κράτος, υπεύθυνο κράτος.

Το λεωφορείο τρέχει προς τον γκρεμό με το γκάζι πατημένο, ο οδηγός κοιμάται στο τιμόνι, οι συνοδηγοί καυγαδίζουν για μια θέση στο παράθυρο. Όταν γκρεμιστούν θα διοριστεί επιτροπή για να επιρρίψει ευθύνες στον μηχανικό συντήρησης ότι δεν έλεγξε επαρκώς την πίεση στα λάστιχα!

Κάπως έτσι μοιάζει η είδηση ότι τέθηκαν σε διαθεσιμότητα πυροσβέστες για την έκρηξη στο Μαρί. Ψάχνουμε ποιος πυροσβέστης φταίει. Αυτό είναι αποτέλεσμα της μη ανάληψης πολιτικών ευθυνών: το κυνηγητό τον πιο κάτω. Σίγουρα θα βρεθούν ευθύνες. Κάποιος δεν τήρησε ευλαβικά τις διαδικασίες. Να τιμωρηθεί; Όχι! Οι ευθύνες είναι πολιτικές. Το θέμα μου όμως δεν είναι τι πάει στραβά. Το θέμα πλέον είναι πως πάμε μπροστά. Είναι η ώρα να διερωτηθούμε τι κράτος χρειαζόμαστε.

Ενώ τα εκρηκτικά αυτό-αναφλέγονταν, υπουργεία ανταλλάσσουν επιστολές που διαπνέονται από μια διαχειριστική λογική. Αυτό βγάζει στην επιφάνεια κάτι άλλο. Ότι το κράτος μας εστιάζεται στις διαδικασίες και όχι στο αποτέλεσμα. Ότι στελεχώνουμε την δημόσια υπηρεσία με γραφειοκρατικές διαδικασίες τυπικών προσόντων, που δεν αφήνουν χώρο για άσκηση κρίσης και επιλογή των αρίστων. Ενώ όταν μπορούμε να ασκήσουμε κρίση, κριτήριο είναι οι κομματικές ισορροπίες. Η διαρροή των ημείλς του ΓΓ του κυβερνώντος κόμματος, και ο τρόπος διορισμού Συμβουλίων στους δημόσιους οργανισμούς τεκμηριώνουν τους ισχυρισμούς μου. Η διαρροή των μηνυμάτων προκάλεσε αρχικά μια έξαρση αντιδράσεων και μετά ξεχάστηκε, διότι αυτή η συμπεριφορά δεν θεωρείται ηθικά απαράδεκτη στην κυπριακή πολιτική σκηνή.

Το πολιτικό σύστημα οδήγησε την Κύπρο σε αδιέξοδα. Οι προβληματισμοί για τον ρόλο του κράτους στην σύγχρονη εποχή της «κατασκευασμένης αβεβαιότητας» δεν επηρεάζουν ουσιωδώς τις δικές μας πολιτικές συζητήσεις. Επικρατεί ο κρατισμός που συντηρεί πελατειακές σχέσεις προς εξυπηρέτηση κομματικών σκοπιμοτήτων. Όταν η δεξιά βρίσκεται στην αντιπολίτευση μιλά για λιγότερο κράτος. Όταν όμως βρίσκεται στην εξουσία δεν ακολουθεί την δική της ιδεολογία. Αντί συνεπούς πολιτικής έχουμε αδιέξοδους τακτικισμούς. Για την αριστερά βεβαίως υπάρχει συνέπεια μεταξύ της ιδεολογίας για τον αυξημένο ρόλο του κράτους και την εξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων. Αυτό δεν κάνει την θέση της ισχυρότερη. Αντιθέτως οδηγεί σε αδιέξοδα με ιδεολογία. Όπως και να το δούμε, για αδιέξοδα πρόκειται.

Στο δίλημμα «μεγαλύτερο ή μικρότερο κράτος» που θέτουν οι ιδεολογικοί δογματισμοί, η απάντηση είναι «καλύτερο κράτος». Καλύτερο κράτος σημαίνει αποτελεσματικό και κοινωνικά ευαίσθητο κράτος. Καλύτερο κράτος είναι το υπεύθυνο κράτος, που μεριμνά για το μακροπρόθεσμο συμφέρον της χώρας, και είναι φειδωλό στην χρήση περιορισμένων πόρων.

Χρειαζόμαστε κράτος που να στηρίζεται στα αποτελέσματα και όχι στις διαδικασίες. Χρειαζόμαστε ενδυνάμωση αλλά και υπευθυνότητα των δημόσιων λειτουργιών.

Χρειαζόμαστε όμως ακόμη κάτι. Σε ένα δυναμικό περιβάλλον χρειαζόμαστε «δομικό πλουραλισμό». Συνδυασμό δηλαδή κρατών, αυτόνομων θεσμών, και ενώσεων πολιτών. Η οικονομική κρίση που περνούμε δεν είναι μόνο δημοσιονομική κρίση. Είναι κρίση θεσμών. Με την έκρηξη στο Μαρί και την εκρηκτική κατάσταση της οικονομίας, οι κρίσεις οικονομίας και θεσμών έχουν (επιτέλους) ταυτιστεί.

Ο απόλυτος έλεγχος του δημόσιου βίου από την κυβέρνηση και τα κόμματα, η ανεπαρκής κατανόηση της σημασίας των αυτόνομων θεσμών χαρακτηρίζουν την πολιτική ζωή. Από εδώ πηγάζει η κριτική που ασκείται στον Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας. (Και παλαιότερα στο Πανεπιστήμιο για τα κριτήρια εισδοχής φοιτητών στην Πολυτεχνική Σχολή.) Δεν διαφωνώ με την άσκηση κριτικής καθ' εαυτής. Βασικό δικαίωμα των πολιτικών δυνάμεων να διαφωνούν με τους ανεξάρτητους θεσμούς. Κανένας θεσμός δεν είναι αλάθητος. Ο νηφάλιος δημόσιος διάλογος βελτιώνει τις θέσεις μας, και ενδυναμώνει την κοινωνία. Όμως ο περιορισμός της αυτονομίας των θεσμών εξασθενεί την δημιουργική δυναμική και αποδυναμώνει την κοινωνία. Ο συγκεντρωτισμός είναι αναποτελεσματικός σε ένα δυναμικό περιβάλλον.

Υπάρχει ελπίδα να τα καταφέρουμε; Υπάρχει ελπίδα, κε Πρόεδρε.

Δημιουργήστε Υπηρεσία Αξιολόγησης Επιδόσεων του Δημοσίου. Στελεχώστε την με επαγγελματίες, αναθέστε στον Υφυπουργό σας να της ηγηθεί για να υπάρχει η ανώτατη πολιτική κάλυψη. (Εννοείται βεβαίως ότι θα χρειαστείτε ικανό υφυπουργό.) Απαιτείστε εφαρμογή διεθνών προτύπων όπως αυτών του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαχείρισης Ποιότητας. Χωρίς πρότυπα δεν υπάρχει συστηματική κατεύθυνση. Γίνονται μόνο αποσπασματικές και ερασιτεχνικές παρεμβάσεις που, στην καλύτερη περίπτωση, επιφέρουν οριακές βελτιώσεις, και στην χειρότερη απογοητεύουν όλους. Απαιτείστε μετρήσιμους στόχους εξυπηρέτησης και απόδοσης, διαφάνεια, ανάπτυξη συνεταιρισμών εργαζομένων- διεύθυνσης, συνεργασίες με τον ιδιωτικό τομέα για δραστηριότητες που δεν αφορούν τον πυρήνα της κρατικής μηχανής. Χρειάζεται όραμα και στρατηγική, με μακροπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους και βραχυπρόθεσμους στόχους. Έτσι δουλεύουν οι σωστές γραφειοκρατίες.

Μιμηθείτε το παράδειγμα αρχηγών άλλων κρατών που διορίζουν Επιτροπή για να στελεχώσουν τα συμβούλια των δημόσιων οργανισμών. Ο αρχηγός του κράτους επιλέγει τους ικανότερους, με γνώσεις και εμπειρία, αφού διαβουλευτεί με συμβούλους ειδικούς για αυτό τον σκοπό. Όχι αφού συναντήσει τους αρχηγούς των συνεργαζομένων κομμάτων.

Είναι και κάτι άλλο ακόμη. Το κράτος πρόνοιας οδηγείται σε πτώχευση. Γιατί; Δεν είναι απλά πρόβλημα δημόσιων οικονομικών. Είναι θέμα επαναπροσδιορισμού του ρόλου του κράτους-πρόνοιας που να συνάδει με τις συνθήκες της κατασκευασμένης αβεβαιότητας, των κοινωνικών και δημογραφικών αλλαγών, της κινητικότητας και των τεχνολογιών. Η αρμόδια υπουργός θα σας έχει υποθέτω υποβάλει τεκμηριωμένο υπόμνημα, εξηγώντας σας γιατί οι θεωρίες του καθηγητή Πισσαρίδη «δεν γνωρίζουν την κυπριακή πραγματικότητα».

Εγώ γνωρίζω ότι δεν γνωρίζω εις βάθος αυτά τα θέματα. Γνωρίζω όμως ότι υπάρχουν λύσεις που δούλεψαν σε μεγαλύτερες χώρες. Δουλεύουν ακόμη καλύτερα σε μικρότερες κλίμακες. Γράφω αυτό το άρθρο για να γνωρίζετε και εσείς.

Γνωρίζω κάτι άλλο επίσης. Ότι αυτοί που μας έφεραν σε αυτή την κατάσταση δεν μπορούν να ανασχεδιάσουν το κράτος. Ναι, υπάρχει ακόμη ελπίδα. Υπάρχει ελπίδα για την χώρα και τους νέους. Όχι για αυτούς που μας κυβερνούν.

Ο Σταύρος Α. Ζένιος είναι Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, και πρόεδρος της Συνόδου των Πανεπιστημίων των Ευρωπαϊκών Πρωτευουσών
